

gospodarske, obertniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pòli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 40 kr., za pol leta 1 fl. 50 kr., za četert leta 55 kr.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 40, za pol leta 2 fl. 20 kr., za četert leta 1 fl. 10 kr.

V Ljubljani v sredo 10. februarija 1858.

Gospodarske skušnje.

Nove skušnje z gnojem.

Po naznanilu prof. Völker-a v časniku kralj. gospodarske družbe londonske.

1. Ravno izkidani (frišni) gnoj ima še prav malo prostega amoniaka (to je, tiste soli, ktera nam pri gnoji v nos udari).

2. Gnjilec ravno izkidanega gnoja se nahaja posebno v neraztopljivih gnilčnih rečeh.

3. Raztopljivi organiški in minerališki gnojni deli gnojé in zboljšajo veliko bolj zemljo, kakor pa neraztopljivi, to je, taki, ki se razkrojiti ne dajo; zato mora pa kmetovavec posebno skerb imeti, da se mu ne bodo proti živinska scavnica in druge hlevne tekočine pogubljemale; zato je treba, da je jama za gnoj tako narejena, da nikjer gnojnice skozi ne puša.

4. Dvorišni gnoj, če tudi ravno izkidan, ima dovelj fosforo-kislega apna v sebi, ktero se beržeje razkroji, kakor se je do sedaj mislilo.

5. Konjska, kravja in svinska scavnica nimajo veliko fosforo-kislega apna v sebi, temveč ga ima pa gnojnica, ki se kakor lužnica iz gnojnišč oceja, in ktera je neizrečeno koristen gnoj in veliko tečniša kakor scavnica naše domače živine; kmetovavec bi tedaj mogel posebno skerbeti, da bi se mu po nemarnem ne razlivala drugot kakor po njivi ali po travniku! (Škoda! da ravno v tem je nemarnost največja!)

6. Da se ta gnojnica ne razliva in spod gnojnega kupa ne oceja, je najbolje, če se gnoj prec, ko je izkidan iz hlevov, na polje ali na travnike izpelje.

7. Na zemlji, ktera je kolikaj ilovnata, se kmetu ni treba bati, da bi mu omenjeni neprecenljivi in plodni deli gnojnice v zgubo šli, čeravno ne more na njivo napeljanega gnojá berž podorati. Frišni, če tudi dobro strohnjeni gnoj nima prostega amoniaka v sebi; in ker gnoj neha vreti in potem tudi amoniak ne puhti iz njega, se ni bati, da bi po raztrošenji gnoja po njivi ali travniku se pogubili gnojni deli.

Ker tedaj vsaka le nekoliko ilovnata zemlja veliko veliko gnojnih delov poserka in v sebi obderži, zato se pa tudi nič solnih in razdrobljenih organskih delov ne pogubi, naj še tako dež na gnoj nateplje. Vendar le do zdaj še ni popolnoma dokazano, ali je boljše, da se raztrošeni gnoj podorje, ali da se pusti raztrošen delj časa na njivi ležati, da ga dež dobro v zemljo utepe.

8. Tudi v dobro strohnjenem gnoji je malo prostega amoniaka, vselej pa vendar več razdrobljenih organskih in solnih reči, kakor v frišnem gnoji.

9. Sperhneli gnoj ima več gnilca v sebi kakor ravno izkidani (frišni).

10. Zato je sognjiti in podelani gnoj več vreden od frišnega.

11. Kadar gnoj vrè, zbeži veliko organskih delov frišnega gnoja, kakor na priliko ogelno-kisline in drugih gazov več v zrak.

12. Pri skerbno obdelanem vrenji se ne izhlapi veliko gnilca in solno-kislih drobcev iz gnoja.

13. Med vrenjem se napravlja gnilovica (črna zemlja) in druge organske kisline in pa mavec (gips), kteri veže in zadržuje po razkrojenji gnilčnih delov napravljeni amoniak, ki bi sicer zbežal.

14. Med vrenjem gnoja je fosforo-kislo apno bolj raztopljivo kakor v frišnem gnoji.

15. Iz gnojnih kupov, ki se radi unamejo v sredi kupa, amoniak večidel izhlapi in pobegne, v zvunanjih in merzlih legah pa ostane.

16. Iz poveršine gnojnega kupa, če je le dobro potlačen, amoniak ne bo izginil; ako se pa kup razmeče, se ga dovelj pogubi; torej gré kmetovavcom svetovati, da ne razkidajo kupa večkrat, ako ga razkidati ni potreba.

17. Če gnoj pustiš dolgo časa vreti, boš imel pri njem gotovo več zgube kakor koristi.

18. Če delj časa gnoj na kupu leži, kjer ga dež izpéra in sonce prepeka, slabiji bo, posebno pa če je na veternem kraju.

19. Sam veter pa gnoju tolike škode ne prizadene, akoravno ga sapa od vseh strani prepihuje, kakor dež, ki ga na kupu moči in mu amoniakaste soli in raztopljive gnilčne, organske, pa tudi rudninske drobce izpira.

20. Če gospodar poskerbí, da mu dež gnojnega kupa ne izpira, ali ga pa le po malem napaja, mu ne bo veliko amoniaka izhlapelo, in solnih delov izferčalo; če pa močno na kup dežuje, posebno če ga večkrat hude plohe zadenejo, zgubi dovelj amoniaka, odvezljivih organskih delov, fosforo-kisline in lugaste soli, gnojna cena se zmanjša v kratkem času in gnoj bo veliko lahkeji.

21. Dobro pretrohnjenemu gnoju škoduje dež veliko več kakor frišnemu.

22. Da prav po domače rečemo: če bolj je gnoj pod streho, bolji je.

23. Če se v hlevih živini na debelo nastilja, ne dobí frišni gnoj dovelj mokrote, da bi mogel čversto vreti; če tedaj takega spraviš pod streho, se mora od časa do časa z vodo, ali pa kar je še boljše, z lužnico polivati.

Kjer se za napravo gnoja veliko stelje potрати, in ne poskerbí, da ima gnoj v gnojnišnici dovelj mokrote, tam ni dobro čez gnojnišnico strehe napravljati. Ondi pa, kjer ljudem stelje primanjkuje tako, da stelja mokroto živalskih ognjuskov komaj poserka, bo streha čez gnojnišče res prav koristna.

24. Najslabejši gnoj je tisti, ki se od žival na prostih krajih dobiva, iz ktere se dosti dragih plodnih reči v kratkem času pogubi, in sicer v enem letu okoli dveh tretjin, in po tem takem le ena tretjina v gnoji ostane, ktere lastnost je pa tudi slabija, kakor una enake teže frišnega gnoja.

Od hripke ali kihavice kaj.

Že več časa vse kiha in kreha in kašlja; pa srečen ta, ktere ne položi bolezen popolnoma v posteljo, ker ga začne mraz tresti, vročina kuhati, glava boleti, celi